جوادالائمه(ع)، آموزگار تقریب و وحدت اسلامی!

روز سی‌ام ذی‌القعده، یادآور غربت و مظلومیت جوان‌ترین امام از نسل پیامبر اسلام (ص) است؛ روزی که امت اسلامی، داغ شهادت حضرت امام محمدتقی، جوادالائمه (علیه‌السلام) را بر دل خود نشاند. شهادت مظلومانه آن پیشوای الهی در خانه خویش و در غربت بغداد، غم‌انگیزترین صفحات تاریخ را رقم زد. با این حال، ورای اندوه این فقدان، امروز فرصتی برای بازخوانی سیره وحدت‌آفرین آن حجت خداوند است؛ امامی که نه‌تنها در کلام، بلکه در میدان عمل، به تبیین راهکارهایی برای ایجاد تقریب میان مذاهب اسلامی پرداخت.

نگاه راهبردی امام جواد(ع) به وحدت اسلامی

در منابع معتبر شیعی، از جمله کتاب ارزشمند مهج الدعوات تألیف سید بن طاووس، دعایی از امام جواد(ع) نقل شده است که نشان‌دهنده نگاه ژرف و الهی ایشان به وحدت اسلامی است. آن حضرت در فرازی

از این دعا می‌فرماید:

«اللهم یموت الاختلاف، ویعلو العلم، ویشمل السّ ِلم، ویجمع الشتات، ویقوی الإیمان، ویُتلی القرآن»

بار الها! تفرقه را بمیران، دانش را برتری بخش، صلح را فراگیر کن، پراکندگی را گرد آور، ایمان را تقویت فرما و قرآن را در میان مسلمانان، پرشکوه ساز.

این دعای وحدت‌محور، نه‌تنها بیانگر تمنای قلبی آن امام همام برای وحدت مسلمانان است، بلکه نشان می‌دهد که از منظر حضرت، برقراری اتفاق و وحدت، مقدمه‌ای ضروری برای رشد ایمان، فهم مشترک از قرآن، و گسترش عدالت و صلح در امت اسلامی است.

روش‌شناسی امام جواد(ع) در تقریب مذاهب

از دوران آغاز امامت حضرت تا شهادت مظلومانه‌اش، می‌توان نمونه‌هایی درخشان از عملکرد تقریب‌محور ایشان را مشاهده کرد. شاید برجسته‌ترین عرصه بروز این رویکرد، مناظرات علمی آن حضرت با عالمان بزرگ اهل سنت، از جمله یحیی بن اکثم باشد. این مناظرات، که گاه به دستور خلفای عباسی برای به چالش کشیدن مقام امامت برگزار می‌شد، نه‌تنها به اثبات جایگاه علمی و معنوی امام منجر شد، بلکه الگویی روشن از چگونگی تعامل میان پیروان مذاهب اسلامی در چارچوب عقل، قرآن و سنت را عرضه داشت.

امام جواد(ع)، در این مناظرات، با تکیه بر اصول مشترک – همچون آیات قرآن کریم و سنت پیامبر اکرم(ص) – به گفت‌وگو با مخالفان می‌پرداخت، و از ورود به مجادلات طایفه‌ای و احادیث محل اختلاف پرهیز می‌کرد. حتی در مواردی که طرف مقابل، با روایاتی ضعیف قصد اثبات ادعای خود را داشت، امام با استدلال قرآنی و با پرهیز از تخریب شخصیت راویان، به نقد محتوای روایت می‌پرداخت.

نمونه‌ای روشن از این رویکرد را می‌توان در گزارش تاریخی ماجرای فتوا درباره حدّ سرقت دید؛ جایی که امام جواد(ع) در میان فقهای بزرگ اهل سنت، در پاسخ به معتصم عباسی، با استناد دقیق به قرآن کریم، حدود اجرای حکم شرعی را تعیین کرد و احترام همگان را برانگیخت. پاسخ آن حضرت، بدون توهین، با حجت روشن، و بر پایه اصول پذیرفته‌شده نزد همه مسلمانان بود؛ الگویی عملی برای دیالوگ دینی میان فرق اسلامی.

راهی به سوی تقریب

جوادالائمه(ع)، در سایه علم الهی، حلم نبوی و ادب علوی، الگویی بی‌بدیل برای عالمان و نخبگان امت اسلامی است؛ الگویی که در آن می‌توان هم بر اصول و عقاید اصیل اهل‌بیت(ع) پای فشرد و هم در فضای احترام متقابل، عقلانیت و اشتراکات قرآنی و نبوی، به تقریب دل سپرد.

امروز که امت اسلامی درگیر تفرقه‌ها، افراط‌ها و بدبینی‌هاست، رجوع به سیره و سبک زندگی امام جواد(ع)، نه فقط یک نیاز فرهنگی یا تاریخی، بلکه ضرورتی تمدنی برای نجات امت اسلام از چالش‌های قرن حاضر است.